

PROJEKTS PĒDAS

...un nav lielākas vērtības uz pasaules, kā viss, kas ir dzīvs...

Lauras Ozolas (9.kl.) zīmējums

Informācija: 9835605; www.pedas.lv

SEB Unibanka kļūst vēl zaļāka

No 2006. gada SEB Unibanka nesaistīties vairs tikai ar zaļo korporatīvo krāsu, bet arī ar „zaļiem” projektiem, kuru uzdevums ir sakopt kaut mazu Planētas stūrīti, tādējādi panākt attieksmes maiņu pret sevi un savu apkārtni.

Sākoties jaunajam gadam, SEB Unibanka ir kļuvusi par galveno sadarbības parteri „Projektam Pēdas”, kas kopš 2002. gada ir spējis piesaistīt jau ap 8000 jauniešu dažādās sakopšanas talkās un izglītības projektos.

„Projekts Pēdas” ar dažādām jauniešiem saistošām akcijām cenšas sakopt vidi, ko piesārņojis ir pats cilvēks. Kopš projekta rašanās talkas ir notikušas ne tikai Rīgā, bet arī Liepājā, sakopjot vairākas piegružotas vietas.

SEB Unibankas prezidents Viesturs Neimanis uzskata:

„Vide ir tā vieta, kurā mēs visi uzturamies un dzīvojam, tāpēc tās tīriņa un skaistums ir priekšnosacījums cilvēka labsajūtai un veselībai. Ir Joti būtiski piesaistīt jauniešus šāda veida aktivitātēm, jo sakopta šodiena ir mūsu ceļš uz labāku rītdienu.”

Sakopšanas talkas nav vienīgās „Projekta Pēdas” organizētās aktivitātēs. Vairākkārtēji projekta aktīvisti ir centušies vērst Latvijas sabiedrības uzmanību uz vides problēmām, kā arī aicināt ne tikai sakopt apkārtējo vidi, bet arī stādīt kokus.

SEB Unibankas un „Projekta Pēdas” noslēgtais sadarbības līgums ir likumsakarīgs, jo līdz šim banka ir atbalstījusi vairākas aktivitātes, kas saistītas ar jaunatnes kultūru, izglītību, sportu un citām aktivitātēm. Līdz ar to atbalstamo jauniešu projektu spektrs ir tikai dažādojies un tas ir pilnveidots. Turklatā banka, kā nozīmīgs finanšu instruments Latvijā nes līdzatbildību par notiekošajiem procesiem sabiedrībā, kuras attīstību un pēctecību lielā mērā ietekmē sakopta vide un dabā notiekošie procesi.

SEB Unibanka cer, ka sniegtais atbalsts projektam veicinās vēl vairāk jauniešu iesaistīšanos sakopšanas talkās. Taču viens jau ir skaidri zināms, ka bez finansiāla atbalsta, arī pats bankas kolektīvs ir gatavs atroti piedurknēs un pavasarī doties pirmajās sakopšanas talkās.

Ar lodi pret sevi

Spēlējot „kariņus” ar Dabu - tās ir spēles, kurās cilvēks izšauj lodi, kura vienmēr atgriezīsies pie viņa atpakaļ. Nav prognozējams, kad tas notiks - šajā dzīvē vai arī kādā nākamajā, vai ar viņu pašu, vai ar viņa bērniem un mazbērniem, bet tas notiks, par to šaubu nav.

Tādi ir Dabas likumi.

Manā visai mazajā un nenozīmīgajā vides aizsardzības praksē, kura apzināti un aktīvi noris četrus gadus un saucas „PROJEKTS PĒDAS”, es regulāri saskaros ar mistisku laika apstākļu labvēlību, kad tiek organizētas mūsu talkas.

No sākuma es to pamanīju viena pati un tā bijīgi un ironiski smīnot par savu naivumu, ieminējos par šiem novērojumiem vienam no saviem palīgiem Pēdās. Mēs pasmējāmies par šādu, pašu sacerētu pasaku, ka esam apveltīti ar spējām aizbaudīt mākonus. Bet nākamajā gadā to jau pamanīja vēl daži. Un šobrīd to ir pamanījuši daudzi un man ir mazliet neomulīgi paziņot, ka tik tiešām mūsu talkās lietus nelīst pat tad, kad tas tiek laika prognozēs oficiāli izziņoti. Vai arī, ja lietus ir sācies, tad tieši uz talkas laiku 3 - 4 stundām - tas pāriet. Mēs to neesam varējuši izskaidrot un, protams, - ka tā ir tikai sakritība, ... kura gan turpinās jau četru gadu garumā.

Bet varbūt ir tā, ka Daba zina ko dara un Tā (Viņa) ir daudz dzīvāka nekā mēs to savā prātā esam klasificējuši? Un ja daudzi cilvēki grib Tai (Viņai) palīdzēt, tad arī Viņa nāk pretī un cēsas pasargāt no pārmērīga slapjuma savus čaklos talciniekus?

Jaunajā 2006. gadā man ļoti gribētos visiem novēlēt izprast dabas likumus un mazāk runāt par sekām, kas varētu mūs piemeklēt, bet vairāk cestīties kaut vai ar nelielu darbiņu kaut ko izdarīt, lai saglabātu vienīgo, bez kā cilvēks nevarēs izdzīvot - Tīru gaisu un Tīru ūdeni. Gaiss nebūs tīrs, ja nebūs koku. Ūdens nebūs tīrs, ja mēs to piemēslosim. Mēs nebūsim tīri un veseli, ja nesaudzēsim sevi, dabu un visu kas ir ap mums. Jo mēs esam tikai un vienīgi dabas sastāvdaļa, un citējot Jāni Kleinbergu - „Zeme ir vienīgais kuģis, ar kuru mums jālido šajā kosmosā, kamēr esam dzīvi.” (J. Kleinbergs „Uz otru pusī”; Ulma; Rīga, 2005)

Aizejošā, 2005.gadā man bija tas gods pārstāvēt „PROJEKTU PĒDAS” un Latvijas Olimpisko komiteju Pasaules konferencē „Sports, Miers un Vide”, kas notika Kenijā, Nairobi.

Šajā konferencē piedalījās un konferences dalībniekus uzrunāja izcila sieviete, 2004.gada Nobela prēmijas ieguvēja, profesore WANGARI MATHAI. Viņa runāja tik saprotami un tīk iedvesmojoši, ka visi konferences dalībnieki pamodās un atdzīvojās. Savas uzrunas beigās, kad kāds no dalībniekiem uzdeva viņai jautājumu, vai viņas darbs ir pietiekošs, lai glābtu mežus Āfrikā, profesore izstāstīja kādu stāstu:

„Kādā lielā mežā izcēlās ugunsgrēks. Visa dzīvā radība bēga prom no degošā meža līdz nonāca stāvā upes krastā. Visi dzīvnieki un putni apstājas un nolēma gaidīt, kamēr ugunsgrēks beigsies. Tikai mazie zivju dzenīši nolidoja lejā pie upes, papēma savos mazajos knābišos pilīti ūdens un lidoja atpakaļ uz degošo mežu. Un tā visu laiku - turp un atpakaļ. Turp un atpakaļ. Viņi dzēsa lielo ugunsgrēku. Lielie zvēri teica, ka tas ir bezcerīgi un tikai noskatījās kā strādāja dzenīši. Tomēr mazie putniņi nelikās mierā un turpināja lidot ar ūdens pilieniem savos knābišos. Viņiem pat nebija laika atbildēt. Viņi to darīja tāpēc, ka tas bija vienīgais un vislabākais, ko viņi varēja tajā brīdī izdarīt.” „Es esmu tikai mazs putniņš un daru to, ko šajā brīdī vislabāk varu izdarīt” - ar šo teikumu profesore WANGARI MATHAI nobeidza savu uzstāšanos.

„PROJEKTA PĒDAS” vārdā es novēlu visiem šogad vismaz kaut ko izdarīt „zajās zonas” labā un nekad nepadoties savos centienos.

SATURS

DOMUBIEDRI **4,5**

Žurnāls Vides Vēstis
Raksts par ķīmiskiem atkritumiem

KAS UN KĀPĒC? **6,7**

Klimata pārmaiņas

VIESIS **8-11**

Intervija ar Valsts prezidenti
Vairu Viķi - Freibergu

ATMIŅAS **12,13**

PĒDU noslēguma pasākums Skonto

ĀRPUŠRĪGA **14**

Ie-PĒDOTĀ Valmiera

UZMANĪBU **15**

Šķirosim stiklu

PASAULĒ **16,17**

Vangari Muta Maatai (Āfrika, Kenija)

PĒDAS IESAKA **18, 19**

Uz otru pusī
Taureņi ir brīvi
QUAATSI

BRĪVBRĪDIM **20,21**

Pasaka, kurā atklājās, kā Dunduks sasitās un piecēlās
Komikss. Epizode I.
Superpēda pret Cūkmenu

SLUDINĀJUMI **22**

PROJEKTS PĒDAS 2006

Redaktore: Inga Matisāne

Māksliniece: Kristīna Bondare

Vita Jaunzeme

DOMUBIEDRI

„Kas ir brīnišķīgākais, ko mēs šajā Saulē varam paveikt? Varbūt censties saprast un palīdzēt tiem, kuriem gauži?

Ne tikai upei, kokam, putnam, bet arī cilvēkam, sākot ar draugu, kurš stāv tev blakus un beidzot ar pavisam svešu cilvēku. Tad spēsi palīdzēt ne tikai daudz cietušajai Zemei, bet būsi atmodinājis arī savu Dvēseli.”

- tā dzejnieks A. Ulme 1997. gadā uzrunāja pirmos, tikko iznākušā žurnāla „Vides Vēstis” lasītājus.

Šajos 9 gados mūsu žurnāls no melnbalta informatīva VAK izdevuma pārtapis 64 lapaspju biezā, krāsainā žurnālā, kas ir vienīgais preses izdevums Latvijā, kurā daudzpusīgi aplūkotas dabas un vides aizsardzības tēmas. Šodien žurnālu „Vides Vēstis” drukā uz sertificēta, videi draudzīga papīra ar krāsām, kas gatavotas uz dabīgo eļļu bāzes.

Mūsu žurnāla mērķis – pasargāt cilvēku.

Lai tie abi – cilvēks un daba – sniegtu viens otram palīdzīgu roku.

Mūsu lasītājs ir ikviens Latvijas iedzīvotājs, sākot ar pirmklasnieku, kurš meklē padomu, kā ziemā barot putnus un kāda dzīve ir vardēm dīķī un beidzot ar pensionāriem, kurš gatavs cīnai ar vienaldzību un paviršību.

Katrs pie mums atradīs sev
ko noderīgu.

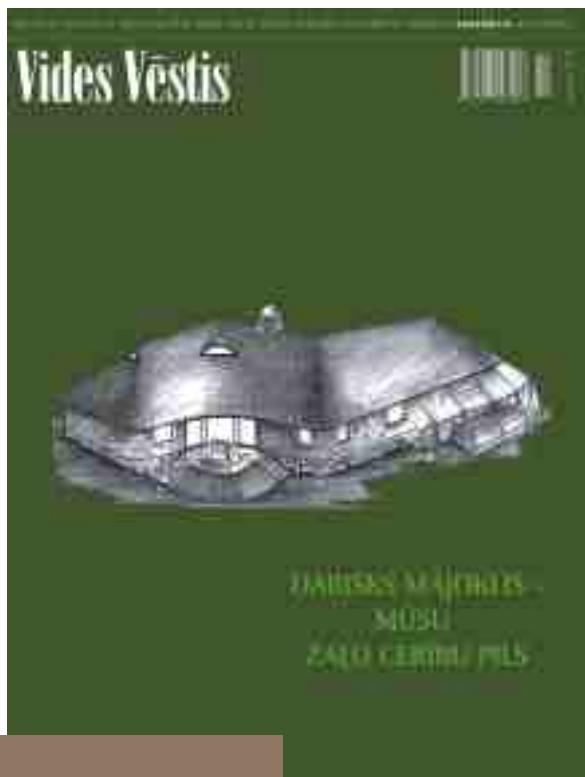
Skolēni un studenti mūsu publicētos materiālus izmanto mācībām un projektu nedēļām. Apraksti par Latvijas dzīvniekiem, putniem un sīkām radībām vienmēr atklāj ko jaunu par it kā zināmo, netradicionāli celojumu apraksti kutina pēdas - tā vien gribas kravāt mugursomu!

Intervijas ar cilvēkiem, kuri darbojas vides aizsardzības jomā pārliecina, ka šis darbs ir ne tikai aizraujošs, bet arī Joti atbildīgs un nav nemaz tik viegli mūsdienās dzīvot saskaņā ar dabu. Bet mēs gribam kaut vai pamēģināt!

Gribam kaut vair pamiegīt!

Gribam, lai mūs sauc par draugiem ne tikai cilvēki,
bet visa dzīvā daba uz šīs planētas.

Jau tagad Amerikas lielākajās pilsētās dzīvojamo

Vides Vēstis

sapresētiem atkritumiem – tos vairs nav iespējams pārstrādāt vai iznīcināt! Cik ilgam laikam pietiks saldudens krājumu uz Zemes, vai gaiss tiešām tiks piesārpnots tik ļoti, ka, uz ielas ejot, būs jāvelk gāzmaska kā tas jau notiek Japānas galvaspilsētā Tokijā? Vai nākamvasar varēsim peldēt iūrā?

Esam priecīgi par katu jaunu žurnālu „Vides Vēstis” lasītāju, kuri pamazām apgūst zalo dzīves stilu, saudzīgi un ar iz-pratni izturas pret vidi, grib zināt, kā izvairīties no veselībai kaitīgiem produktiem, kosmētikas, sadzīves kīmijas. iemācās iekārtot

žurnālus, kuriem varētu iegūt dabīgu mājokli un pāstāsta par to arī saviem tuviniekiem, kaimiņiem un draugiem. Sākot ar februāri, regulāri publicēsim konkursus un krustvārdū mīklas.

Žurnālu, protams, var nopirkt kioskos, bet visērtāk to sanemt savā pastkastē, abonējot iebkurā Latvijas

Žurnālu, protams, var nopirkt kioskos, bet visērtāk to sanemt savā pastkastē, abonējot jebkurā Latvijas Pasta nodaļā, Dienas abonēšanas centros, internetā www.videsvestis.lv, vai zvanot pa bezmaksas tālruni 8008001.

Mazini bīstamo ķīmisko vielu ietekmi uz savu veselību!

Ikviens cilvēka organismā var atrast vairākus desmitus veselībai bīstamu sintētisko ķīmisko vielu. Šīs vielas esam uzņēmuši ar produktiem un ikdienā lietotām precēm. Tās var izraisīt alerģijas, vēzi, bojāt hormonālo un reproduktīvo sistēmu un izraisīt citas iedzīmīgas kaites. Pasaules Dabas fonds sniedz dažus praktiskus padomus, kā samazināt ķīmisko vielu nonākšanu mūsu organismā.

1. Gaisa atsvaidzinātājs

Gaisa atsvaidzinātājs nenovērš nepatīkamās smakas, bet izsmidzina ķīmisku «kokteili» ar noteiktu aromātu. Pētījumi liecina, ka tas var radīt galvassāpes, zīdaīņiem izraisīt caureju un sāpes ausis, bet viņu mātēm radīt depresīvu noskoņojumu.

Risinājums

Nelietojojiet aerosolus – labāk atveriet logus. Gaisu var atsvaidzināt ar kaltētiem ziediem, vasku, dzeramo sodu, citrusaugiem un dabiskām ēteriskajām eļļām.

2. Kosmētika

Kosmētikas un tualetes piederumu sastāvā ir parfīms, kas var apzīmēt gandrīz 100 dažādu ķīmisko vielu. Tās var būt alergiskas, uzkrāties cilvēka organismā un bojāt hormonālo sistēmu un imūnsistēmu. Regulāra un ilgstoša matu krāsas lietošana var izraisīt urīnpūšja vēzi.

Risinājums

Padomājiet – varbūt iespējams mazāk lietot kosmētiku un noturīgās matu krāsas. Izvēlieties ziepes, šampūnus, kosmētiku un mazgāšanas līdzekļus no dabiskām sastāvdalām un tādus, kas nesatur sintētiskās aromātvielas, krāsvielas un ftalātus.

3. Zobu pasta

Zobu pastās plaši lietotais antibakteriālais līdzeklis triklozāns pieder kancerogēnu ķīmisko vielu grupai. Triklozāns var negatīvi ietekmēt vairāku orgānu darbību, kā arī apdraudēt organismu imūnsistēmu un hormonālo sistēmu.

Risinājums

Nelietojojiet triklozānu saturošu zobu pastu un mutes skalojamos līdzekļus, bet iegādājieties zobu pastu, kas izgatavota no dabiskām sastāvdalām.

4. Bērnu barošanas pudelītes

Lielāko daļu plastikāta pudelīšu bērnu ēdināšanai izgatavo no polikarbonāta (apzīmē ar PC7), kas satur bisfenolu A – tas bojā cilvēka hormonālo sistēmu un var nonākt pudelītē esošajā šķidrumā.

Risinājums

Labākais risinājums ir bērna barošana ar krūti. Ja tas nav iespējams, izvēlieties pudelīti, kas nav izgatavota no polikarbonāta.

5. Paklājs

Sintētiskajos paklājos atrodas virkne gaistošo organisko savienojumu, no kuriem daudzi var būt potenciāli bīstami. Daži no šiem savienojumiem ir kancerogēni, kā arī var izraisīt plaušu slimības.

Risinājums

Paklāju vietā izvēlieties koka, keramikas vai korka grīdas segumus. Ja tas nav iespējams, sintētisko paklāju vietā klājet tādus, kas izgatavoti no dabiskām šķiedrām.

6. Dators

Datori un citas elektriskās ierīces parasti satur ķīmiskas vielas, kas novērš to aizdegšanos. Dažas no šīm vielām, piemēram, bromētie liesmu novērsēji, var nokļūt ap-kārtējā vidē un negatīvi ietekmēt cilvēku hormonālo sistēmu.

Risinājums

Iegādājieties datorus un monitorus ar TCO ekomarķējumu, kas norāda uz samazinātu bromēto liesmu novērsēju līmeni produktā. Nelietojojiet datoru guļamīstābā, lai pēc iespējas samazinātu savu saskarsmi ar to.

7. Mēbeles

Mēbeles parasti satur vielas, kas novērš traipu rašanos un aizdegšanos, vienlaikus nokļūstot cilvēka organismā un bojājot hormonālo sistēmu.

Risinājums

Izvēlieties no dabiskiem materiāliem izgatavotas mēbeles, kas, cik iespējams, minimāli apstradātas ar ķīmiskajām vielām.

8. Pārtika

Lielākā daļa konservu kārbu satur bisfenolu A, kas bojā cilvēka hormonālo sistēmu. Tas var nonākt kārbā uzglabātajā ēdienu. Bisfenols A ir atrodams arī polikarbonāta plastmasā (apzīmē ar PC7), no kuras izgatavo dažādu veidu pudeles un konteinerus pārtikas uzglabāšanai.

Risinājums

Nelietojojiet pārtiku, kas uzglabāta skārda vai plastikāta kārbās – labāk pārciet svaigu, saldētu vai žāvētu pārtiku vai izvēlieties stikla iepakojumu. Sildot ēdienu mikrovilju krāsnī, noņemiet ietinamo plēvi un nelietojojiet plastikāta kāras.

9. Apģērbs

Apģērbs, it īpaši, ja tas ir tīrīts ķīmiski, izdala dažādas potenciāli bīstamas ķīmiskās vielas (bromētos liesmu novērsējus, perflorētās ķīmiskās vielas).

Risinājums

Iegādājieties apģērbu no dabiskiem materiāliem un neizmantojojiet apģērbu ķīmisko tīrišanu, bet mazgājiet to velasmašīnā.

10. Panna

Nepiedegošās pannas noslēpums ir tās pārklājumā esošās perfluorētās ķīmiskās vielas. Šīs vielas nokļūst gaisā un ēdienu un akumulējas cilvēka organismā. Tās var izraisīt traucējumus aknu darbībā un palielināt iespējamību saslimt ar urīnpūšja un cita veida vēzi.

Risinājums

Nelietojojiet nepiedegošās pannas, bet gatavojet ēdienu uz čuguna pannas, uzmanot, lai tas nepiedeg.

Pārtrauksim globālo eksperimentu ar cilvēku dzīvībām!

Pasaules Dabas fonds aicina ne tikai mazināt bīstamo ķīmisko vielu nokļūšanu savā organismā, iegādājoties dabiskas, ar ķīmiskām vielām nepiesātinātas preces, bet arī nodrošināt sev iespēju izvēlieties veselībai drošas preces, pieprasot tādus tirgot Latvijas veikalos. Jautā pārdevējam!

Tā kā pircējiem ne vienmēr ir pietiekamas zināšanas un informācija, lai izvēlētos veselībai nekaitīgas preces, ir ārkārtīgi svarīgi mazināt ķīmisko vielu izmantošanu preču ražošanā. Viens no pirmajiem soliem ir aicināt Latvijas pārstāvus Eiropas Parlamentā pieņemt stingrāku ķīmisko vielu likumdošanu.

Apmeklējiet Pasaules Dabas fonda mājaslapā sadālu «Detox» (www.pdf.lv/detox), lai uzzinātu vairāk par cilvēka veselībai bīstamajām ķīmiskajām vielām. •

Raksts tapis izmantojot žurnāla „Vides Vēstis” publikāciju.

Irina Pleva

Klimata pārmaiņas

Līdz ar cilvēces pūliņiem un tieksmēm dzīvi padarīt ērtāku, mēs apgrūtinām dzīvi dabai.

Augoša infrastruktūras attīstība, tehnoloģiju pilnveidošanās ir neatgriezeniski novedusi pie globālām ekoloģiskām problēmām un apkārtējās vides degradācijas.

Globālās pārmaiņas biosfērā sākās līdz ar industrijas revolūcijas attīstību 20.gadsimta sākumā.

21.gadsimtā tehnoloģiskā industrija nepārtraukti paplašinās un aizvien vairāk gūst virsroku pār mūsu *homo sapiens* atbildību dabas priekšā. Pētījumi liecina, ka aptuveni pēdējo 100 gadu laikā vidējā temperatūra uz Zemes paaugstinājusies par 0,3-0,6°C, taču pašlaik Zeme sasilst ātrāk kā jebkad pēdējos 10 000 gados. Zemei kļūstot arvien siltākai, ir paredzams, ka pasaules temperatūra ap 2050. gadu vidēji pacelsies par 2°C. Liekas, ka tik mazas izmaiņas temperatūrā nevar izraisīt kritiskas pārmaiņas, taču patiesībā sekas var radīt daudzas nopietnas problēmas...

- Pasaules reģioni, kuri jau ir karsti, kļūs vēl karstāki un varētu pārvērsties par tuksnešiem. **Vai vari iedomāties, kas tad notiks ar augiem, dzīvniekiem un šī reģiona tagadējiem iedzīvotājiem?.../**
- Aukstajām vietām kļūstot siltākām, polārais ledus Arktisko un Antarktisko reģionu joslā izkusīs, un okeāna līmenis pacelsies par vairākiem metriem, kā rezultātā daudzi pasaules piekrastes reģioni applūdīs vai pilnīgi nonāks zem ūdens. **Kur paliks dzīvnieki un cilvēki, kas apdzīvo šīs vietas?**
- Laika apstākļi kļūs arvien ekstrēmāki, parādīsies arvien vairāk viesuļvētru, plūdu, ilgstošu sausuma periodu, kā arī citas dabas kataklizmas. **Vai vēl atceramies 2005.gada bāsākās viesuļvētras? /traģēdija Nuorleānā, cunami Šrilankā.../**

KĀPĒCTAS TĀ NOTIEK?

Mēs paši ar savām darbībām un rīcību esam būtiski palielinājuši piesārnojošo gāzu koncentrāciju atmosfērā – nepārtraukti un lielos apjomos dedzinot dabas gāzi, ogles, kūdru, naftas produktus, mēs palaižam atmosfērā radīto oglēkļa dioksīdu (CO_2), kas nonāk atmosfērā.

No pašiem saviem pirmsākumiem Daba regulē un kontrolē visus notiekošos procesus, un savā starpā līdzvaro tos. **Agrāk pirms apmēram simt gadiem, kad nebija elektrības, bet galvenais transporta līdzeklis bija zirgs, izdalītā oglēkļa dioksīda daudzums atmosfērā saglabājās nemainīgs.** Pie tam plašas mežu platības, augi un jūra nepārtrauktī absorbēja oglēkļa dioksīdu, pārstrādājot to par skābekli. Pilsētu attīstība, industrializācijas process un vides urbanizēšana ir neatgriezeniski ieteikmējusi dabas procesu noriti. **Tagad pats cilvēks ar savu darbību kļuvis par iemeslu globālām klimata pārmaiņām. Mūsdienās izdalītā oglēkļa dioksīda daudzums ir tik milzīgs, ka dabai nepieciek resursu līdzsvarot šo procesu.** Tā kā pilsētu attīstība arvien vairāk paplašinās, un atmosfērā katru gadu nonāk arvien vairāk un vairāk tonnu oglēkļa dioksīda, pienācis laiks izvērtēt un aizdomāties, kas būtu darāms, lai ne tikai piemērotos globālām klimata pārmaiņām, bet gan censtos tās palēnināt vai pat apturēt.

KO TU VARI DARĪT!

Nepieciešams tikai nedaudz mainīt savus ikdienas ieradumus!

- **Centies taupīt ūdeni!** Mazgājot traukus, tīrot zobus vai ejot dušā, netecini ūdeni bezjēdzīgi! Pa krānu minūtē vidēji iztek 9 litri ūdens. Centies vārīt tik daudz ūdens, cik tev būs nepieciešams. Jo vari iedomāties - lai saražotu enerģiju, kas nepieciešama ūdens uzvāršanai vienai tasītei, gaiss tiek piesārņots ar 25 tasītēm CO_2 !!
- **Centies taupīt elektroenerģiju!** Izslēdzot gaismu telpās, kurās nevienu nav, rezultātā iespējams ietaupīt 15 % elektrības! Pareizi darīsi, ja arī neatstāsi savu datoru *stand by* režīmā, ja tu to neizmanto - tā ietaupās 8 % elektrības.
- **Izvērtē ekonomiskās spuldzes priekšrocības, un izmanto to!** Salīdzinot ar parasto, ekonomiskā spuldze patēriņi tikai $\frac{1}{4}$ enerģijas, turklāt tā kalpo 10 reizes ilgāk.
- **Parūpējies par savas mājas maksimālāku siltumizolāciju!** Izrādās, ka līdz pat 33% siltuma zaudējam caur neizolētām sienām un 20% - caur neizolētiem logiem.
- **Izmanto velosipēdu!** Šis transporta līdzeklis ir vienmēr bijis, ir un paliks videi un veselībai vislabvēlīgākais!
- **Beti!** Ja tomēr izmanto automašīnu - **izvairies no straujas braukšanas** uzsākšanas vai bremzēšanas un **izvēlies piemērotāko** vidējo ātrumu. Vērts izvērtēt, ka braucot ar ātrumu 100 km/h nevis 120 km/h tā iespējams ietaupīt līdz pat 20% degvielas, savukārt izvairoties no straujas bremzēšanas un uzsākšanas - 30%! Neaizmirsti sekot līdzi automašīnas tehniskajam stāvoklim! Puse no emisijām, kas rada smogu, rodas dēļ tehniski nepareizi uzturētām automašīnām....
- **Apsver iespēju lietot videi draudzīgu degvielu.** Biodegviela rada daudz mazāk kaitīgo izmešu, turklāt attīra auto dzinēju!
- **Šķiro atkritumus!** Katra otrreiz pārstrādātā papīra tonna pasargā no izciršanas **17 kokus!**
- **Iestādi koku!** Tas ir neaizstājams **ogļskābās gāzes absorbētājs!**

Par sadarbību raksta tapšanā autore pateicas: Edgaram Kalniņam, Lielbritānijas padomes Latvijā komunikāciju un mārketinga vadītājam Mārim Kļaviņam, Latvijas Universitātes ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātes dekanānam, un Agritai Briedei, Latvijas Universitātes ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātes asociētā profesorei.

KAS UN KĀPĒC?

Agrita Briede, Latvijas Universitātes Geogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātes asociēta profesore

PROBLĒMA

Latvijas klimatā tā ir:

temperatūras, nokrišņu, sniega segas, upju ledus režīma un veģetācijas izmaiņas.

Temperatūra:

pēdējo 50 gadu periodā Latvijā var secināt, ka ziemas ir kļuvušas siltākas, bet vasaras kopumā ir palikušas tādas pašas. Tāpēc, iespējams, var pieaugt plūdu un karstuma vīļu skaits un intensitāte.

Nokrišņi:

ir rādītājs augstu mainību. Tie ir pieauguši tieši ziemas mēnešos. Ir novērots, ka sniega segai visā Latvijas reģionā ir tendence samazinātie, tāpat kā samazinās ledus segas ilgums uz upēm.

CĒLONIS

Industriālās ēras attīstība.

Tātad - cilvēka darbības savā ziņā ir intensificējušas klimata pārmaiņas.

RISINĀJUMS

Cilvēks var dot savu arī ieguldījumu klimata pārmaiņu samazināšanā:

Taupot energoresursus /kvēlspuldžu nomaiņa uz ekonomiskajām spuldzēm, kuru energoefektivitāte ir daudz augstāka.

Izvēloties citus energoresursus.

/Latvijā veiksmīgi tiek izstrādāti projekti, kur ēku apsilpei un siltajam ūdenim tiek izmantotas saules baterijas un kolektori./

Protams, neviens šīs pasākums nav bez ieguldījumiem, bet rezultāts ir to vērts. Ar apzinīgu rīcību mēs parādām ne tikai savu attieksmi pret vides aizsardzības problēmām, bet ilglaičīgā periodā arī ietaupām savu macīnu.

Edgars Kalniņš, Lielbritānijas padomes Latvijā Mārketinga un komunikāciju vadītājs

„Dzīvot zaļi” ir ne tikai labvēlīgi, bet arī izdevīgi!
„Katrui dienu ziņu sižetos redzam sekas, proti, klausāmies par dabas katastrofām, ekoloģiskām problēmām, preču, pakalpojumu un enerģoresursu cenu celšanos. Tomēr, retais aizdomājas, ka redzētais lielā mērā ir pašu cilvēku bezatbildīgās darbības rezultāts. Savas izšķērdības dēļ mums nākas maksāt dubultā - gan ar savu veselību, gan naudu.

Uzsākot kampaņu ZeroCarbonCity Latvijā mūsu birojs pārgāja uz otreiz pārstrādāta papīra izmantošanu un izrādījās, ka tas ir daudz lētāk. Arī mūsu partneri ir patikami pārsteigtī par videi draudzīgiem materiāliem. Ir daudz šādu veidu, kā dzīvot zaļāk, un tos neizmantot būtu mulķīgi.”

Māris Klaviņš,
Latvijas Universitātes Geogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātes dekāns

Mīti. Par kļūdainu ir uzskatāms apgalvojums, ka Zemes temperatūras paaugstināšanās radītu joti dramatisku jūras līmeņa pieaugumu. Ir atšķirīgas prognozes, bet ekstremālākās prognozes varianti visticamāk jāuzskata par mazticamiem. Apgalvojums, ka cilvēka darbība praktiski nekādi nespēj ietekmēt Zemes klimatu, arī ir kļūdains. Daudzi pētījumu rezultāti ir parādījuši, ka cilvēka rīcība ietekmē uz Zemes noritošos procesus, to skaitā arī klimatu.

PROBLĒMA

Siltumnīcas efekts - ir dabiski noritošo procesu kopums, kas nosaka Zemes temperatūru noteiktā laika periodā. Ja nepastāvētu siltumnīcas efekts, tad globāli vidējā temperatūra uz Zemes būtu aptuveni -3 grādi.

CILVĒKA IETEKME

uz klimatu ir tāda, ka industriālās darbības rezultātā palielinās ogļskābās gāzes un citu atmosfērā nonākošo gāzu daudzums. Tas var šo siltumnīcas efektu pastiprināt. Tas, savukārt, var izraisīt diezgan būtiskas klimata izmaiņas.

RISINĀJUMI

ir aptverti valstu politikas un tiesiskos regulējumos pantos /starptautiskais Kioto protokols, kura parakstīšana valstij dod saistību ierobežot un mazināt cilvēku darbību ietekmes uz Zemes klimatu./ [Latvija ir parakstījusi Kioto protokolu 1997.gadā, un tas jau stājās spēkā 2005. gada 16.februārī]

PĒTĪJUMI

Šobrīd aktuālākās tēmas skar pētījumi par ledus režīma mainību upēs. Ir pētījumi par gaisa temperatūru Rīgā un Latvijas pilsētās, ir pētīti nokrišņu daudzumi, ir pētīta sniega segas mainība Latvijā, un par pēdējo desmitgadu periodu pārmaiņus analīze.

Paralēli tam Latvijā arī tiek veikti jau praktiski darbi, ko koordinē un vada Vides ministrijas Klimata un atjaunojamo energoresursu departaments. Tā mērķis ir sākt konkrētas rīcības, veicināt, lai Latvijas saimniecība attīstītos videi draudzīgi un nodrošinātu saudzīgu attieksmi pret vidi, kā arī lai izmantotās enerģijas daudzums būtu racionāls un proporcionāls tautsaimniecības patēriņam.

Intervija ar Valsts prezidenti Vairu Vīki - Freibergas kundzi

Rīgas pilī, 2006.gada 8.februārī, trešdiena

“Vides izglītība ir vajadzīga tikpat

Domāju, ka Joti maz vairs pasaulē jūs dzirdēsiet, tādas balsis, kas saka, ka viss ir brīnišķīgi un nevienam nekas nekaiš.

...būtu vajadzīgs, - lai skolā šī apziņa tiktu ieaudzināta kā daļa no vispārējās mācību programmas.

Kīnā savulaik turēja mazās kastītēs circeņus, japāni tur vabolītes.

Vita Jaunzeme („Projekts Pēdas” vadītāja)

Vai vides izglītībai, vismaz mūsu valstī, nevajadzētu klūt par prioritāti, nemot vērā situāciju, kad daba ir pietuvojusies tai robežai, kad tā neatgriezeniski iet bojā?

**Vaira Vīķe -Freiberga
(Valsts prezidente)**

Es domāju, ka tā jau ir prioritāte. Un jautājums ir tikai - cik efektīvi tā tiek iemiesota dzīvē, kādi tieši ir mehānismi, kādi ir līdzekļi, kādi ir cilvēku resursi. Domāju, ka Joti maz vairs pasaulē jūs dzirdēsiet, tādas balsis, kas saka, ka viss ir brīnišķīgi un nevienam nekas nekaiš. Par to jau Reičela Karsone (Rachel Carson) sabiedrību brīdināja savā grāmatā 1957. gadā par jūras piesārņošanu. Apziņa, ka tā ir nopietna lieta, ir izplatījusies viss pasaulei. Tajā pašā laikā, protams, saskaroties gan ekonomiskām interesēm un vides aizsargāšanas interesēm, gan politiskiem spēkiem, gan vienkārši cilvēku slinkumam un nevīzbai, protams, rezultāti ir visai... kā lai to saka... nepārliecinoši līdz šim. Mums ir bijis vairāk kā pusgadsimts, lai mēs apjēgtu, ka tā ir prioritāte. Un tas, cik daudz mēs esam šajā laikā paguvuši izdarīt salīdzinajumā ar to kaitējumu, kas turpinās un tiek joprojām nodarīts, man tomēr šķiet, ka bilance ir visai negatīva.

Vita Jaunzeme

Jā, diemžēl ir negatīva. Esmu pārliecinājusies, ka skolās vide diemžēl nav prioritāte. Vides priekšmets ir visai nepopulārs. Es runāju par vispārējo izglītību, par mācību grāmatām un citām lietām. Tas nav priekšmets, kas ir obligāts augstskolās, vidusskolās un skolās. Tas, ka vide pasaulei ir atzīta par prioritāti un ka tēma ir aktuāla - tas tā ir. Bet vai to nevajadzētu ieviest tādā ... reālākā veidā. Kā atsevišķu priekšmetu?

Vaira Vīķe -Freiberga

Es nedomāju, ka tādēj vien, ka ir problēma, tam vajadzētu atsevišķu priekšmetu skolā vai universitātē. Kaut gan, universitātēs ir dažāda veida programmas par vides apsaimniekošanas un vides

aizsardzības projektiem. Kas gan drīzāk būtu vajadzigs, - lai skolā šī apziņa tiktu ieaudzināta kā daļa no vispārējās mācību programmas.

Es atceros, ka man kā bērnam mācoties par Latvijas upēm, parādīja Latvijas karti un prasīja (tas bija bēgļu nometnē), lai es iemācos, cik metrus katru upe ir gara. Un es vienkārši nebiju spējīga to iemācīties, jo sapratu, cik tas ir bezjēdzīgi. Mans prāts atsakās kaut ko tik bezjēdzīgu atcerēties un patrēt prātā. Piemēram, es domāju, ģeogrāfijas stundā bērnam, mācoties par Latvijas upēm, vides mācība būtu integrāla daļa no šīs mācības, nebūtu tikai mācīts tas, cik tās upes ir garas un cik dzīlas, bet kādas tur ir zivis, kāda tur ir dzīvība. Arī mazliet par upju vēsturi - kā tās agrāk kalpojušas par ūdensceljiem un kāda ir to tagadējā situācija. Un varētu būt ekskursijas uz šādu upi. Tas pats ar ezeriem. Tas pats ar visu citu, es domāju, tam jābūt integrāli iesaistītam visā mācību procesā. Nerunāsim jau nemaz par to, ka vecāki, kuri aiziet uz mežu un tad izgāž no mašīnas savus nedēļu krātos atkritumus. Jūs saprotiet, ne jau tādā veidā bērnam iemācis pareizo attieksmi pret vidi.

Vita Jaunzeme

Kāda ir jūsu attieksme pret talkām kā tādām? Pasaulē šādas sakopšanas talkas notiek, kaut gan pie mums reizēm tās asociējas ar padomju laika subotīkiem. Kā jūs uzskatāt, vai tas ir labi, ka tagad šāda talku kustība Latvijā iet plašumā?

Vaira Vīķe -Freiberga

Nu redziet, paldies Dievam, ka tādas talkas ir, citādāk drīz jau mēs būtu netīrumos līdz ausīm. Bet ir arī skumji, ka vieniem ir jāiet un jātīra pakalj tiem, kas mēslo. Tā ir tāda smaga problēma. Mans dēls tikko bija sācis iet skolā. Mēs viņam vienmēr bijām mācījuši, ka, piemēram, konfekšu vai košlājamo gumiju papīrišus nekādā ziņā nedrīkst mest uz ielas, tāpat kā mājās uz grīdas. Un tos, ja nav kaut kāda tvertne, jāpaglabā kabatā, kamēr būs kur nolikt. Nu un mans nabaga puišelis, aizgājis uz skolu brīvlaikā, skatās, ka citi

pieaugušajiem, kā mazajiem..."

bērni met papīriņus koridoros un skolas sētā, un mēģina viņus uzrunāt. No viena tiek piekauts, no otra tiek pagrūstīts, kādu laiku staigā apkārt, lasīdams tos papīriņus, un beigās pasaka, ka viņam apnīk, viņš ir noguris, jo visi citi, acīmredzot, ir ar citādām vērtībām. Un te nu ir tā vērtību cīņa, saprotiet. Te ir šis nosodījums publiskā telpā par vides piecūkošanu, sākot ar elementāru sērkošanu vai papīra nomešanu. Un vēl, piemēram, mums Latvijā nav pietiekamas otrreizejās pārstrādes programmas. Mēs neatdalām to, kas ir reciklējams – atjaunojams no tā, kas tiešām degradējams un būtu jānodod cita veida pārstrādāšanai.

Vita Jaunzeme

Vai jūs varētu atbalstīt tādu domu, ka talkas, kā vides izglītības praktiskās nodarības būtu kā papildinājums, protams, brīvprātīgs - vides priekšmetiem skolās? Jo tie, kuri ir vākuši ar savām rociņām un to mežu sakopuši - viņi to nekad vairs nepiemēslos. Tā teikt, laba profilakse.

Vaira Viķe - Freiberga

Es domāju, tas būtu Joti svētīgi! Man šķiet, ka daudzi cilvēki, būtu ar mieru piedalīties, saprotot un redzot to starpību, cik viss daudz labāks izskatās bez tiem mēsliem. Vai ne? Un tāda izglītība ir vajadzīga tikpat pieaugušiem kā maziem, jo diemžēl te ir vairākas paaudzes, kas šajā ziņā nav īpaši labi izglītotas. To mēs redzam, kur vien pagriežamies. Tā tas ir. Darba ir daudz, un es domāju, ka tas ir Joti labi, ka piedalās dažādas paaudzes. Man šķiet, ka tādās talkās visiem: bērniem, vecākiem, pensionāriem jāpiedalās kopā.

Vita Jaunzeme

Vai jūs pati personīgi esat kādā talkā piedalījusies?

Vaira Viķe - Freiberga

Man nav iespējams tādus pienākumus uzņemties, kamēr esmu prezidente.

Vita Jaunzeme

Bet pirms jūs kļuvāt par prezidenti, vai jums ir bijusi šāda

talku pieredze - Kanādā, piemēram?

Vaira Viķe - Freiberga

Nē, redziet, Kanādā nav tāda situācija, jo tur nav publiskās telpas, kas šeit Latvijā ir liela privilēģija – mums ir ārkārtīgi daudz publisko mežu, kur cilvēki var staigāt. Kanādā tādu ir maz – pilsētā tie ir parki, un, protams, parkus tira arodbiedrības algoti darbinieki, kas streikotu, ja kads tur sāktu par brīvu lasīt viņu teritorijā citu izmētātus papirus. Parka apkopšana ir nodota attiecīgu instanču vai privātu institūciju rokās, un viņu arodbiedrības ļoti nopietni raugās uz jebkādu konkurenci no brīvprātīgā darbaspēka. Tāda ir situācija Kanādā. Publiskie meži ir tik milzīgi un tik tālu, ka tur talkas rīkot vienkārši būtu nereāli.

Vita Jaunzeme

Es Joti ceru, ka pie mums publiskie meži paliks arī centros un tie netiks privatizēti... Kā jūsuprāt varētu ieaudzināt cilvēkā mīlestību pret dabu, jo, manuprāt, problēma ir tikai tajā apstāklī, ka cilvēks nemīl dabu. Es nerunāju tikai par mešanu un atkritumiem, es domāju plašāk – upes tiek piesārņotas, meži tiek izcirsti, Kādas varētu būt tās metodes? Vai mīlestību vispār var ieaudzināt?

Vaira Viķe - Freiberga

Var, var! Un jo agrāk sāk, jo labāki rezultāti. Un tas viss nāk no pieredzes. Un pieredze ir nepieciešama tieši kontakтā ar dabu. Ne par velti maziem bērniem pilnīgi instinktīvi ir prasība turēt kādu mājdzīvnieku – kaut vai zelta zivtiņu. Ķīnā savulaik turēja mazās kastītēs circeņus, japāni tur vabolītes. Kādu dzīvu radību, par kuru rūpēties, un tā man šķiet, būtu loti svētīga lieta - lai bērnam būtu kāds mājdzīvnieciņš, ko kopt.

Vita Jaunzeme

Tad tas būtu kā sākums?

Vaira Viķe - Freiberga

Saprotiet, pirmais, kas ir vajadzīgs ir empātija ar citu dzīvu radību, kā ar sevi pašu. Visvieglākā empātija

šeit Latvijā ir liela privilēģija – mums ir ārkārtīgi daudz publisko mežu, kur cilvēki var staigāt...

Mēs neatdalām to, kas ir reciklējams – atjaunojams no tā, kas tiešām degradējams...

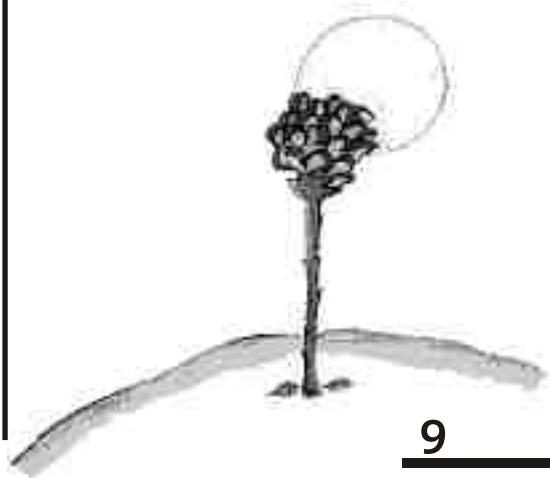

Foto: Juris Krūmiņš

Man kā kara laika bērnam, protams, pirmā vēlme, lai pasaulē valdītu miers.

rodas ar kustošu, dzīvu radību, jo ar to cilvēkam ir vieglāk identificēties. Kas attiecas uz veģetāciju un neorganisko dabu, tad tas ir kaut kas tāds, kur jānāk talkā. Mazais princis, kas savu rozi kopa. Viņam tā bija īpaša, jo viņš TAI rozei bija veltījis savas pūles. Citādi - tā viņam būtu tikai viena roze stārp visām citām. Tā roze, kuru jūs esat īpaši kopis, jums kļūst īpaši milja. Bet caur šo vienu rozi, ko kāds ir kopis un kas viņam kļuvusi milja, viņš arī saprot, ka visa daba ir tikpat vērtīga. Un tad viņš tai nebūs gatavs vairs darīt pāri. Estētiskām jūtām un estē-

tiskai audzināšanai arī jāspēlē savu loma, it īpaši, ja bērns dzīvo tādā vietā kā lielpilsētas, kur ir šie drausmīgie rajoni, kur cilvēki dzīvo necilvēcīgos apstākjos un absolūti bez jebkāda kontakta ar dabu. Un pilsētas bērnam, kam nav izdevības tikt uz laukiem, ir grūti izjust to, ko daba dod. Un te, man šķiet, ir joti svarīgi, lai tiesi pilsētu bērniem būtu pieejami apstākļi pēc iespējas agrākā vecumā atrasties kontaktā ar dabu. Ne visi vecāki ved savus bērnus izbraukumos dabā, zaļumos. Skolām vajadzētu organizēt regulāras ekskursijas. Veikt eksperimentus, varbūt pasmelt dīķi ūdeni, ko vēlāk skolā var palikt zem mikroskopa un ieraudzīt, kā tur kustas sīkbūtnītes un citas lietas. Šāds kontakts ir kultivējams. Šīs izjūtas - tās nav iedzimtas, tās ir jākultivē.

Vita Jaunzeme

Jūs pieminējāt zelta zivtiņu...

Mums ir tāds tradicionāls jautājums. Ja jūs noķertu Zelta Zivtiņu, kādas būtu tās 3 vēlēšanās, ko jūs vēlētos, ar piebaldi, ka iespējams ir viss.

Vaira Vīķe - Freiberga

Nestāstišu, to es teiktu tikai Zelta Zivtinai. Tādas lietas nedrīkst izpaust pasaulei, tāpēc, ka pasakās vienmēr tiek teikts, ka, ja svarīgas lietas izplāpā, tās nepiepildās.

Vita Jaunzeme

Bet jūs varētu pateikt vēlēšanās, kuras būtu tādas ... aptuvenas, nekonkrētas...

Vaira Vīķe - Freiberga

Kā jūs domājat, aptuvenas?

Vita Jaunzeme

Aptuvenas - lai netraucētu tām vēlēšanām piepildīties, bet tai pašā laikā, lai cilvēki varētu nojaust, kas jūs uztrauc.

Vaira Vīķe - Freiberga

Nē, saprotiet, es to tiešām saku nopietni. Ja cilvēks savā dzīvē kaut ko vēlas – tā ir Joti nopietna lieta. Pret to ir jāattiecas nopietni. Tas ir ne tikvien jāizdomā ar prātu, bet arī jājūt ar sirdi. Un tā kā tas ir nopietni, tas nav triviāli, un es tā to uztveru - tas nedrīkst būt citiem izklāstīts. Taču, kas attiecas uz vispārējām vērtībām, uz tādām, ko es gribētu redzēt pasaule - tās visas ir elementāras.

Man kā kara laika bērnam, protams, pirmā vēlme, lai pasaule valdītu miers. Un tas naids, ko es redzu uzplaiksnām visās pasaules malās, regulāri, regulāri un atkārtoti, tas ir pirmsais, kas mani visvairāk biedē. Es redzu, ka tas ir cilvēka dabā. Es redzu, ka tas ir arī cilvēka kultūrā iestrādāts. Un tas, ka mums ir jācenšas kontrolēt nauda uzliesmojums un vardarbību, un karus, tas nu ir vairāk kā skaidrs.

Vita Jaunzeme

Cilvēki kļūst agresīvi....

Vaira Vīķe - Freiberga

Nē, nekļūst agresīvi – ir agresīvi savā būtībā.

Vita Jaunzeme

Kļūst aizvien agresīvāki...

Vaira Viķe - Freiberga

Nē, nē – neklūst agresīvāki. Tādi vienmēr ir bijuši...

Vita Jaunzeme Tādi vienmēr ir bijuši?

Vaira Viķe - Freiberga

Tas viņiem ir diemžēl iedzimts.

Vita Jaunzeme Viņiem? ...Mums...

Vaira Viķe - Freiberga

Jā... mums.

Vita Jaunzeme

Tādi mēs esam. Un tur neko nevar darīt?

Vaira Viķe - Freiberga

Esam gan. Mums ir reptīliskas smadzenes, kas ir saglabājušās kopš rāpuļu laikiem. Vidussmaženes mums ir tādas pašas kā rāpuļiem. Un smadzeņu zemgaroza, kurā ir mūsu instinkti, - tie ir Joti dziļi ieprogrammēti. Vīriešiem nāk klāt testosteroni un citi vīriešu hormoni, kas reizē gan attīsta muskuļus, gan arī veicina agresivitāti. Ne par velti, ārkārtīgi liels procents noziegumus pasauļē pastrādā jauni vīrieši.

Vita Jaunzeme

Cilvēki katru dienu elpo netīru gaisu, uzsmēķē, uzdzzer, ieēd mazliet saindētu barību, iedzer mazliet saindētu ūdeni – tā visa kīmija mūsos arvien vairāk uzkrājās. Tāpat trokšņu līmenis palielinās – vide kopumā kļūst agresīvāka. Jūsuprāt, nevarētu savilkāt paralēles - jo piesārņotāka kļūst vide, jo cilvēks kļūst agresīvāks?

Vaira Viķe - Freiberga

Nē, absolūti ne. Tam nav nekāda sakara. Uz veselību tas varētu atstāt iespaidu, uz dzīves gaidāmo ilgumu jā. Piemēram, ja cilvēks regulāri elpo kādas kancerogēnas vielas, kas tiek izdalītas industrija, kā tas bija Brazīlijā, kādā pilsētā, kur cilvēkiem nemītīgi dzima deformēti bērni un dzīves ilgums bija skandalozī zems. Bet ar agresivitāti tam nav nekāda sakara.

Vita Jaunzeme

**Es respektēju jūsu viedokli....
Ja rītdien masu medijos izskānētu paziņojums, un ja jūs šim**

paziņojumam noticētu, ka pēc mēneša pasaule – planēta zeme ies bojā. Ko jūs darītu? Kādi būtu tie galvenie uzdevumi, ko jūs vēl izdarītu šī mēneša laikā?

Vaira Viķe - Freiberga

Es sakārtotu savu dvēseli, kā es to darītu, ja es dabūtu zināt, ka man ir nedziedējama slimība. Tā ir tā pati situācija.

Vita Jaunzeme

Gandrīz. Tomēr nē. Ja paliek jūsu pēcteči, jūs varat domāt par viņiem, bet, ja visa planēta iet bojā, nekas vairs nepaliekt.

Vaira Viķe - Freiberga

Starpība jau nav nekāda!

Vita Jaunzeme Nekāda?

Vaira Viķe - Freiberga

Nē! Vienīgā starpība, vai jūs aizejat bojā lielā kompānijā, vai jūs aizietu viens pats. Saprogt, tur jau starpība nav, ko viens cilvēks darītu.

Vita Jaunzeme

Es domāju, ka starpība varētu būt tā – ja man paliek bērni, es nokārtoju jautājumus tā, lai bērniem būtu labāk un apzinātos, ka viss turpināsies arī bez manis. Bet, ja nekas un neviens nepaliekt – ko tur vairs ko kārtot?

Vaira Viķe - Freiberga

Sava dvēsele vienmēr jāsakārto... Jo mēs jau mūžīgi nedzīvojam. Neviens – ne mēs, ne bērni.

Vita Jaunzeme Kāds būtu Jūsu novēlējums „Projektam Pēdas”?

Vaira Viķe - Freiberga

Vienā vārdā: „Lai veicas!” (Smaida) Galvenokārt izglītības un apziņas celšanā. Šie ir būtiski un svarīgi jautājumi. Un lai veicās arī cilvēkus aktivizēt. Es Joti gribētu redzēt, ka Latvijā aktivizējas atkritumu pārstrādes sistēma. Mēs esam pieraduši ģimenē to darīt. Tā mums ir Joti liela disciplīna. Monreālā daudz laika ieguldījām, lai atkritumi pārstrādē aizietu sadalīti. Papīrs tiktu no jauna izmantots un izlietots, un tā tālāk un tālāk. Man šķiet šajā lauciņā Latvijai vēl ārkārtīgi daudz ko darīt!

Vita Jaunzeme

Prezidentes kundze, vai ir kas tāds ko jūs gribētu pateikt mūsu mērķauditorijai – studentiem, skolēniem?

Vaira Viķe - Freiberga

Es domāju, ka katram vajadzētu tāpat kā Mazajam Princim, kuram bija savas Roze, par kuru viņš rūpējās, ...katram viņa dzīvē vajadzētu savu vietinu – mīlu stūrīti. Vai tas būtu pilsētas parkā kaut kur citur - kāds koks, kas viņam īpaši simpatisks vai kāda vieta dabā. Es domāju, ja viņš par to domātu un sūtītu tam savas tādas labas jūtas un pozitīvās emocijas, tas noteikti palīdzētu – viņš pats justos labāk.

...katram viņa dzīvē vajadzētu savu vietinu – mīlu stūrīti.

Vita Jaunzeme

Vai jūs ticat, ka doma spēj materializēties?

Vaira Viķe - Freiberga

Es domāju, ja viņas (domas) ir mērķtiecīgas un sirdī pārdzīvotas un, it sevišķi, ja viņas nonāk harmoniskā viļņu garumā ar citām domām, tad viņām ir visas iespējas realizēties.

Vita Jaunzeme

Paldies jums šo par interviju! Es gribētu novēlēt arī jums, lai visi jūsu sapņi un ieceres materializējas un īstenojas!

Foto: Zanda Māliņa

Saku: YO pasākumam PĒDAS

Pēdas noslēguma pasākumu apmeklēju gan no rīta, kad vēl visi gatavojās, gan vakarā, kad notika koncerts. Mani saistīja tas, ka sarikojums notika lielā telpā un tur nesmēķēja. Nebija tās saspiešības, kas ir citos pasākumos.

Patika arī tas,
ka bija
padomāts par
jauniešu
papildus
izklaidēm –
bija gan
streetbols, agn
spēka un
izturības
atrakcijas.
Domāju, ka
apmeklētāju būs
vairāk, bet ar
tiem bija tā
pašvakāk...
Arī grupu
koncerts
nešķita pārāk
interesants,
jo man viņu
spēlētā stila
mūzika ne pārāk
saista. Visu
rezumējot,
Pēdām lieku
septiņas
balles.
Līdz nākamajam
gadam!
Liga

ĀTMIŅAS

3. decembrī mazajā Skonto hallē **Pēdas** uz savu ikgadējo NOSLĒGUMA PASĀKUMU pulcināja savus atbalstītājus un pasākumu dalībniekus, lai ar jauno grupu, mākslas un sporta konkursiem un aktivitātēm noslēgtu 2005. gadu un lūkotos jaunajā 2006. gadā!! :) Lūk, nedaudz foto no šī pasākuma!

Labi būtu, ja talkas vairāk
notiku brīvdienās, bet ne darba
dienās.

Saku YO pasākumam Pēdas. Tas ar katru gadu
paliek labākas. Jebkurā ziņā koncis nav
svarīgākais, galvenais, ka Latvija -
Dzimtene tiek sakopta. :)

Super, ka gala pasākums notika Skonto hallē, plašums, tas ir reāli Cool. Ja būtu kafejnīcā, nebūtu tik forši, tur būtu drūzmēšanās, piesmēķēts, ko nevarēja vērot šeit. Igaunu grupa bija Super, atkārtot. Freimanis 50/50 attieksme varēja būt labāka. Labi, ka pa dienas vidu bija izklaides pasākumi, varēja apskatīt izstādi, uzspēlēt bumbu, pacinīties ar bulli u.c.

O, jā labi, ka varēja palasīt "Kino Pauzi".
Turpmāk, ko novēlu?
Izturību, labus sponsors un jaunas
asinis. :)
Inča

Ie-PĒDOTĀ Valmiera

Foto: Arta Platace

Kad?

Ir jau noteikts PĒDU talkas datums un vieta.

Talka notiks 2. maijā abpus Gaujas pie Dzelzs tilta (bijušais šaursliežu dzelzceļa tilts pār Gauju, tagad gājēju tilts).

Novērots, ka tur atkritumu ir pārpārēm.

Kā?

Pirms talkas plānota plaša informācijas kampaņa. Lai piesaistītu Valmieras iedzīvotajus, it īpaši jauniešus, PĒDAS dosies uz skolām un iepazīstinās ar *zaļo domāšanu* un šo vides aizsardzības projektu. Īpaši gaidīti viesi talkā būs dažādās sabiedriskās organizācijas, kuru Valmierā netrūkst.

Lai viss iecerētais izdots,

Mums, Valmieras Pēdām - Laumai Gulbei, Egitai Jirgensonei un Ievai Pužulei enerģiski jāturpina iesāktais darbs,

Valmieras pašvaldībai jāturpina būt tik pat atsaucīgai kā līdz šim,

bet valmieriešiem - jāņem līdz radi un draugi un 2. maijā jānāk uz talku.

Kas notiek?

Aizvadītā gada rudenī es, Lauma Gulbe, tikko uzsākuusi mācības Vidzemes augstskolā, Tūrisma organizācijas un vadības nodaļā, negaidīti kļuva par Projekta Pēdas pārstāvi Valmiera. Man piebiedrojās Komunikācijas un sabiedrisko attiecību nodalas 1. kursta studente Ieva Pužule. Un vēl viena 1. kursta "tūriste" - Egita Jirgensone....

Kāpēc?

Jo: staigājot pa Valmieru, mums pārāk bieži iekrita acīs pavism nešķirtas vietas, kas nebūt neizdzaijo pilsētas koptēlu. Tāpēc par mūsu mērķi kļuva: ne tikai noorganizē sakopšanas talku pavasarī, bet arī ievirzīt valmieriešu prātus zaļās domāšanas plašumos.

Un galu galā - pildīt Pēdu misiju, proti, - **mīlēt savu zemīti, kopjot un saudzējot.**

Un?

Tāpēc šobrīd nebūt netiek sēdēts dīkā - plānojam jau tik populāro Pēdu talku maijā Valmierā. Šīs ieceres īstenošanas labad, esam viesojušās Valmieras pašvaldībā un tikušās ar pašvaldības sabiedrisko attiecību nodalas vadītāju Inesi Kazušu. Šīs tikšanās rezultātā esam sapratušas, ka:

Uzdevums Nr.1 ir noorganizēt PĒDU talku Valmierā.

Uzdevums Nr.2 ir turpināt vietējo PĒDU aktivistu sadarbību ar pašvaldību.

Uzdevums Nr. 3 ir likt veiksmei sevi mīlēt - ja viss iepriekšminētais būs veiksmīgs, Valmieras pašvaldība, pēc I. Kazušas vārdiem, ir gatava atbalstīt PĒDAS arī turpmāk.

Autores: Lauma Gulbe,
Ieva Pužule

Visbeidzot!

Būsim viens otram par palīgu, solīti pa solītim, papīriņu pēc papīriņa, gruzīti pēc gruzīša un pašu piesārņošanu prom no prātiem un Valmieras!

UZMANĪBU

Šķirosim STIKLU!

No 2005.gada decembra līdz 2006.gada janvāra beigām Latvijas Zaļais punkts (LZP) rīkoja tradicionālo ziemas kampaņu „LAIKS ŠĶIROT STIKLU!“

Ar šo akciju ikviens tika aicināts izlietotās stikla burciņas un pudeles izmest šķirošanai paredzētajos stikla iepakojumā konteineros.

Jau tradicionāli aicinājums šķirot stiklu izskan laikā, kad svētku laikā tiek lietoti atspirdzinoši dzērieni stikla pudelēs un galdā tiek celti rudenī sarūpētie un stikla burkās noglabātie labumi.

Ir svarīgi atcerēties: **PĒC PRODUKTU IZLIETOŠANAS PUDELES UN BURKAS IR JĀIZMET STIKLAM PAREDZĒTOS KONTEINEROS!**

KĀPĒC JĀŠĶIRO STIKLS?

1.

Stikls ir materiāls, kura īpašības Jauj to izmantot atkārtoti bez jebkādiem ierobežojumiem. Stikls ir pārstrādājams bezgalīgi un pārstrādāts saglabā tādas pat īpašības, kādās ir jaunam stiklam.

2.

Otrreizēja stikla pārstrāde Jauj taupīt enerģiju un dabas resursus. Piemēram, pārstrādei nodotais stikls kūst pie zemākas temperatūras, nekā nepieciešamas pirmreizējā stikla ražošanai. Tāpēc stikla pārstrādei vajadzīgā enerģija ir par 32% mazāka.

3.

Palielinot pārstrādāto stikla daudzumu, mēs arī samazinām kopējo atkritumu apjomu, kas tiek nogādāts atkritumu poligonos. Tādā veidā paildzinām atkritumu poligona mūžu un novēršam jaunu teritoriju pārvēršanu par bezgalīgu atkritumu kalnu.

ŠĶIROSIM STIKLU PAREIZI!

Izlietotais stikla iepakojums - burkas un pudeles – ir jāievieto:

1. Zaļās krāsas konteinerā, ja jūsu dzīvesvietā izlietotais iepakojums tiek savākts pa iepakojuma materiāla veidiem **atsevišķos konteineros** (katram iepakojumam savas krāsas konteineris);

Atsevišķi atkritumu apsaimniekošanas operatori stikla iepakojuma savākšanai izmanto citas krāsas konteinerus, piemēram, Rīgā un Valmierā ir sastopami arī balti konteineri. Tādēļ, lai nerastos pārpratumi, uz šķirošanas konteineriem ir uzlīmes, kurās ir norādīts kāda veida materiāliem konteineris ir paredzēts.

Atceries:

- !!! Stikla iepakojumam paredzētajā konteinerā **nedrīkst** ievietot logu stiklu, spoguļus un stikla traukus.
- !!! Stiklam paredzētajā konteinerā drīkst mest **jebkādas krāsas** pudeles un burkas (zajas, brūnās, Baltas).
- !!! Pirms izmest stikla burkas un pudeles zalajā šķirošanas konteinerā, tām ir **jānopremetāta metāla vāciņi un korķiši**.
- !!! Konteinerā jāmet tikai **tukšas stikla pudeles un burkas**.
- !!! Pudeles un burkas pirms tam **vēlams izskalot**, lai tajā palikušās pārtikas produktu atliekas nesāktu bojāties un neizplatītu nepatīkamu aromātu.
- !!! **Etiketes** no stikla pudelēm un burkām nav nepieciešams noņemt. Tās tiek atdalītas no stikla pārstrādes rūpnīcā.

Stādīt kokus, tas nozīmē -

2004. gada Nobela Miera Prēmijas laureāte profesore Vangari Maatai

Vangari Muta Maatai ir dzimusi 1940. gadā Naieri /Nyeri/, Kenijā (Āfrika). Viņa ir pirmā sieviete Āfrikā, kas ieguvusi zinātnu doktora grādu.

1976. gadā, strādājot Kenijas Nacionālajā sieviešu padomē, viņa ierosināja ideju par koku stādīšanu. Šī akcija veicināja sieviešu sabiedrisko aktivitāti un ļāva izveidot plašu masu organizāciju, kuras mērķis bija saudzēt dabu un līdz ar sabiedrisko aktivitāti rast pašizglītību.

Green Belt /Zajās jostas/ organizācijas darbības laikā Vangari Maatai kopā ar citām āfriku sievietēm iestādīja vairāk nekā 20 miljonus koku fermu, skolu un baziņu apkārtnei.

1986. gadā šī kustūba paplašinājās, izveidojot Amerikas *Green Belt* sabiedrisko organizāciju tīklu. Tā darbībā tika iesaistīti vairāk kā 40 darbīgi cilvēki no pārējām Āfrikas valstīm. Arī šajās valstīs

Tanzānija, Uganda, Malāvija, Lesoto, Etiopija, Zimbabve un citas/koku stādīšanas iniciatīvas ieguva plašu pilsonisko atsaucību.

1998. gada septembrī Vangari Maatai uzsāka *Jubilee 2000* (2000. gada svinību) koalīcijas kampanju. Viņa aicināja līdz 2000. gadam dzēst Āfrikas nabadzīgo valstu nemaksātos parādus. Īpaši viņa vērsa sabiedrības uzmanību, nosodot zemes izlaupīšanu un alkātīgo mežu sagrabšanu. Vangari Maatai ir saņēmusi starptautisku atzišanu kā nenogurstoša demokrātijas, cilvēktiesību un dabas aizsardzības cīnītāja.

Vangari Maatai ne reizi vien ir uzstājusies Apvienoto Nāciju Organizācijā, kā arī Āfrikas sieviešu vārdā īpašās Ģenerālās Asamblejas sesijās.

Viņa ir strādājusi Globālās pārvaldības komisijā un Nākotnes komisijā. Viņa un kustūba *Green Belt Movement* ir saņēmušas daudzas godalgas, no kurām visievērojamākā ir Nobela Miera prēmija.

Profesore Maatai ir starp tiem 500 cilvēkiem, kas ierakstīti ANO Vides aizsardzības programmas (UNEP) pasaules slavas zāles sarakstā. Viņa tika nosaukta par vienu no 100 pasaules varonēm.

1997. gada jūnijā „Earth Times” izvēlējās Vangari kā vienu no 100 cilvēkiem pasaulei, kas panākuši ievērojamas izmaiņas vides aizsardzības jomā.

Avots: *Les Prix Nobel. The Nobel Prizes 2004*, redaktors Tore Frängsmyr, [Nobela Fonds], Stokholma, 2005. gads

Curriculum Vitae
Vangari Muta Maatai, PhD, EBS

Personīgie dati

Dzimšanas datums: 1940. gada 1. aprīlis
Nacionalitāte: kenijiete
Gimene: trīs bērni (Vaveru, Vanjira un Muta)

Izglītība

Zinātnu doktora grāds anatomijā, Nairobi universitāte (1971. gads)
Bioloģijas zinātnu maģistra grāds, Pitsburgas universitāte (1966. gads)
Bioloģijas zinātnu bakalaura grāds, Mount St. Scholastica koledža, ASV (1964. gads)

Personīgie sasniegumi

Direktore, Kenijas Sarkanais Krusts (1973. līdz 1980. gads)
Green Belt Movement, dibinātāja un koordinatore (1977. līdz 2002. gads)
Dibinātāja dalībniece, *GROOTS International* (1985. gads)
Parlamenta deputāte, Tetu vēlēšanu apgabals, Kenijas Republika (2002. gads līdz šim laikam)
Ministra palīdze, Vides, dabas resursu un dzīvās dabas ministrija, Kenijas Republika (2003. gads līdz šim laikam)

Akadēmiskie amati

Priekšsēdētāja, Dzīvnieku anatomijas nodaja, Nairobi universitāte (1976. gads)
Asociētā profesore, Dzīvnieku anatomijas nodaja, Nairobi universitāte (1977. gads)
„Fuller-Maatai” vārdā nosauktu Dzimuma un sieviešu jautājumu pētniecības goda priekšsēdētāja, Konetikutas koledža (2000. gads) Montgomerija stipendiāte, Dartmutas koledža, ASV (2001. gads)
Dorotijas MakKlaskijas viesstipendiāte, Jēlas universitāte, ASV (2002. gads)

Profesionālie amati

Apvienoto Nāciju Organizācijas Atbrupošanās konsultatīvās padomes locekle, ASV
ANO Globālās pārvaldības komisijas locekle, ASV
Demokrātiskās koalīcijas projekta locekle, Konsultatīvās padomes locekle, ASV
Zemes hartas komisijas locekle, ASV
Sasakavas vides aizsardzības balvas Atlases komitejas locekle, ANO
Dabas aizsardzības programma (UNEP), KENIJA
Sieviešu un vides attīstības organizācijas *Women and Environment Development Organization* (WEDO) dalībniece, ASV
Pasaules izglītība starptautiskai attīstībai *World Learning for International Development* valdes locekle, ASV
Starptautiskais Sarkanais Krusts, valdes locekle Dabas aizsardzības starptautiskais koordinācijas centrs *Environment Liaison Center International*, valdes locekle, KENIJA
Pasaules dabas aizsardzības darbā iesaistīto sieviešu tīkla *WorldWIDE Network of Women in Environmental Work* valdes locekle, ASV
Kenijas Sieviešu nacionālās padomes valdes locekle, KENIJA

stādīt cerību

Godā nosaukumi

Tiesību zinātņu doktore, Jēlas universitāte (2004. gads)
Lauksaimniecības zinātņu doktore, Norvēģijas universitāte (1997. gads)
Zinātņu doktore, Hobarta un Viljama Smita koledžas (1994. gads)
Tiesību zinātņu doktore Viljama koledža, Masačūsetsa, ASV (1990. gads)

Apbalvojumi

2004. gads	Nobela miera prēmija
2004. gads	Sofijas balva
2004. gads	Petras Kellijas dabas aizsardzības balva
2004. gads	J. Sterlinga Mortona balva
2004. gads	Dabas aizsardzības zinātnieka balva /Conservation Scientist Award/
2003. gads	Elder of the Burning Spear /"Degošā šķēpa nesējs"/, Kenijas Republika
2003. gads	Pasaules nevalstisko organizāciju asociācijas (WANGO) dabas aizsardzības balva
2002. gads	Izcilas vīzijas un panākumu balva /Outstanding Vision and Commitment Award/, Bridges to Community
2001. gads	Ekselences balva, Kenijas ārziņju kopiena
2001. gads	Džuljetas Holisteres /Julliet Hollister/ balva
1997. gads	Viena no 100 cilvēkiem, kas panākuši izmaiņas dabas aizsardzībā, „Earth Times”
1995. gads	Starptautiskā sieviešu slavas zāle
1994. gads	Zelta arkas balva
1993. gads	Džeinas Adamsas līderības balva /The Jane Adams Leadership Award/
1993. gads	Edinburga medaja
1991. gads	ANO Āfrikas balva par līderību /IUN's Africa Prize for Leadership/
1991. gads	Pasaules 500 [izcilo cilvēku] slavas zāle, Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides aizsardzības programma Goldmana dabas aizsardzības balva
1990. gads	Oferamasa /Offermus/ medala
1989. gads	Pasaules sieviete
1988. gads	Windstar balva par dabas aizsardzību
1986. gads	Better World Society balva
1984. gads	Right Livelihood balva
1983. gads	Gada sievietes balva

Vangari Maatai vēstule

Dārgie draugi,

Šis Green Belt Movement (GBM) ir brīnišķīgs laiks.

Dažu pēdējo gadu laikā ir bijusi milzīga interese par mūsu darbu. [...] Šodien mēs tik tikko spējam pietiekami ātri atbildēt uz ielūgumiem no visām pasaules malām dalīties šajā cerību vēstī. Lielā mērā pateicoties GBM, Kenijā vide joprojām ir galvenais politiskās dienas kārtības jautājums.

Koku stādišana ir kā ideju stādišana.

Sākot ar vienkāršu soli, izrokot bedrīti un iestādot koku, mēs stādam cerību sev un nākošajām paaudzēm. Šajā procesā, mobilizējot Jaudis rīcībai, GBM pievēršas plašam jautājumu lokam, kas tieši ietekmē cilvēku un, jo īpaši sieviešu dzīvi, viņu ģimenes. Tas ietekmē izglītību, ūdens problēmu efektīvu risināšanu, vienlīdzību un reproduktīvo veselību. Tā cilvēki sāk aizstāvēt savas un sabiedrības tiesības.

Tā ir pilnvaru nodošana viņiem, kas patiešām Jauj tiem izvēlēties dot priekšroku videi, labai vadībai un miera kultūrai.

Iespēja dalīties GBM unikālajā tautas atbalstītajā pieejā nekad nav bijusi labāka. Mēs nodibinājām Green Belt Movement International (GBMI), lai veicinātu piedalīšanos šajā darbā.[...]

Mūsu uzdevums ir grūts: Āfrika cieš no pastāvīgas mežu izrušanas un nabadzības. Tomēr mēs zinām, ka Āfrikā ir daudz labas pieredzes. Ir būtiski to paplašināt, lai mēs izvērstu savu ietekmi un palielinātu efektivitāti. GBMI piedāvā šādu ceļu. Mūsu sasniegumi ir kopējie sasniegumi, ko paveikuši tūkstoši Kenijas cilvēku ar domubiedru un draugu atbalstu visā pasaulei. GBM ģimenes vārdā es ceru, ka mūsu centieni iedvesmos jūs atbalstīt mūs un uzzināt kaut ko vairāk par mūsu darbu..

Ar vissirsnīgākajiem sveicieniem,
Vangari Maatai

Jānis Kleinbergs Uz otru pusī

**J. Kleinbergs: dzimis Rīgā,
1938. gadā.
1942. gadā viņa ģimene emigrēja uz
Vāciju, vēlāk pārcēlās dzīvot uz
Venecuēlu.
1968. gadā viņš pabeidz Venecuēlas
Centrālo universitāti un iegūst
žurnālista grādu.**

**Jānis Kleinbergs - īstens „zaļais”,
kurš savas dzīves pēdējo 12 gadus
Venecuēlā vadījis vides aizsardzības
projektus. Pēc viņa un viņa sievas
iniciatīvas ir iestādīti 250 000 koku.
To stādīšanā piedalījās 286 ģimenes.**

**Tas rosināja viņu radīt izglītības
projektu „SADZĪVOSIM AR DABU””,
vietējo iedzīvotāju izpratnes un
dzīves līmeņa celšanai.**

**Šobrīd Jānis Kleinbergs ar kundzi,
ītālieti, dzīvo Latvijā, vada projektus,
brīvajā laikā raksta stāstus un dzeju.**

„Cilvēkam šķiet, ka viņam ir tiesības ņemt un
plucināt pēc sirds patikas visu to, ko daba viņam
piedāvā ar pilnām rokām... Cilvēks savā neprātā
ir iedomājies, ka viņš ir visaugstākā radība
pasaulē, tomēr dzīvo bez mazākās jēgas, kur
atrodas viņa mājas ūdens avoti...”/..../

.../„Šodien karoju pats ar sevi. Ja gribu atvērt
savai dzīvei visu logus un durvis, man jāatbrīvo
sirds no naida, dusmām, iedomības, skaudības,
slinkuma un greizsirdības.

Karoju pret saviem nesaprātīgi pateiktajiem
vārdiem, ar kuriem varētu ievainot cita cilvēka
domas, sirdi vai uzskatus.

Karoju pret savām nepareizajām domām, nepār-
domātajiem vārdiem, negudrajiem darbiem.
Karoju, lai atbrīvotu savu prātu no murgiem, elka
dieviem, viltībām, mantkārības un kaitīgiem
dzīves uzskatiem.

**Līdzekļi no šīs grāmatas tiks ieguldīti Vitola
Fonda stipendijās, dodot iespēju spējīgiem,
centīgiem, maznodrošinātiem jauniešiem studēt
kādā no Latvijas augstskolām.**

**Fonda dibinātāji – Vilis un Marta Vītolis.
Vītolu fonds reģistrēts 2002. gada 4. aprīlī.**

**Fonda mērķis: stipendiju veidā palīdzēt spējīgiem,
centīgiem maznodrošinātiem jauniešiem studēt
kādā Latvijas augstskolā. 2005. gadā fonds
administrē 54 ziedotāju naudu, kas šogad Jāva piešķirt
vairāk nekā 300 stipendijas.**

**Stipendijas apmērs: Ls 1000 gadā, 100 latu mēnesī.
To izmaksā no septembra līdz jūnijam (abus mēnešus
ieskaitot). Īpašos gadījumos (ja students stājies
budžeta grupā, bet nav izturējis konkursu) stipendija
tieka piešķirta kā mācību maksa**

Lai iegūtu stipendiju, kandidāts ir:

* sekmīgs mācībās (vidējā atzīme 7 un augstāk);

* maznodrošināts;

*** bārenis (vai audzina viens no vecākiem vai
daudzbērnu ģimene);**

* izcili panākumi mācību olimpiādēs.

**Stipendijas pretendentam ir jāatbilst vismaz diviem
no augšminētiem punktiem.**

Stipendijas piešķiršanai jāiesniedz:

* anketa (skatīt : www.vitolufonds.lv);

**jāaizpilda un jāaizmesta elektroniski, kā arī jāpievieno
dokumentiem, kurus iesniedz fondā):**

* Curriculum vitae (CV);

* fotogrāfija (kvalitatīva, 3 x 4);

*** 12. klases liecības kopija ar 1. semestra rezultātiem,
klāt pieliktas gada atzīmes 10. un 11. klasē apgūtajos
mācību priekšmetos(piemēram, ģeogrāfijā);**

*** informācija par ģimenes stāvokli : vecāki (darbvieta),
māsas, brāļi (skola vai darbvieta)**

* izziņa no pašvaldības par ģimenes materiālo stāvokli;

* divas rekomendācijas :

**(1. no skolas direktora, direktora vietnieka mācību
darbā vai klases audzinātāja; 2. no pagasta/pilsētas
sociālā darbinieka).**

Stipendijas līguma slēgšanai jāiesniedz:

* vidējās izglītības dokumenta kopija;

*** augstskolas izziņa, jāuzrāda pēc iestāšanās
(fakultāte, kurss, budžeta vai maksas grupa);**

* bankas konts.

**Dokumentu iesniegšanas termiņš: no 2006.gada
15.janvāra līdz 1. maijam.**

Dokumentus var iesniegt:

Personīgi fondā vai pa pastu.

Adrese:

Vītolu fonds,

Lāčplēša iela 75-III,

Rīga, LV-1011

Tālrunis: 7280122, fakss: 7828523

e-pasts: info@vitolufonds.lv

www.vitolufonds.lv

neatkarīgais teātris

KABATA

Vecrīga, Peldu iela 19
Tel. 9122214

piedāvā martā izrādi *tiem, kam pāri 14...* TAURENI IR BRĪVI

Izrāde veidota pēc amerikāņu dramaturga LEONARDA GERŠA lugas. Izrādes režisore ir DITA BALČUS. Komponists - Juris Kulakovs.

Izrādes galvenais varonis – 18 gadīgais **Dons Beikers** (*Egils Melbārdis*) – vēlas uzsākt pastāvīgu dzīvi, pametot mātes mājas visai smalkā rajonā (Skārzdeilas) un atrodot istabu, kur pirms viņa dzīvojis kāds hipījs....

Par šo ideju nav sajūsmīnāta viņa mā-te **Florence Beikere** (*Inga Aizbalte*), kas savu dzīvi ziedojojis dēļa izglītošanai mājas ērtajos un, no pasaules Jaunumiem pasargātos, apstākjos.

Viņai šķiet, ka viņas pienākums joprojām ir arvien atvest dēlam tūrus kreklus... Tā viņa ierodas sava dēļa jaunajā dzīvesvietā un...

...sastop tur kādu jaunu meiteni **Džilu Tērneri** (*Egija Missa*), kas Dona istabā meklē savu blūzi...

Savstarpejo iepazīšanos vēl „spilgtāku” padara Džilas draugs - brīvmākslinieks **Ralfs Ostins** (*Andris Makovskis*).

Izrādes moto /Džila: „*Ne tas ir akls, kurš ir neredzīgs..*” / atklāj katra varoja attieksmi pret lietām un spēju „*saredzēt*” citu cilvēku dvēseles...

Filmu Triloģija QAATSI (Godfrei Reggio, Philip Glass)

„QAATSI” ir Filipa Glasa filmu triloģija, kurā atspoguļojas trīs pilnīgi dažādi skatījumi uz dzīvi. Neskatoties uz to, ka nevienā no filmām nav ietverts neviens dialogs, un skatītājs bauda tikai vizuālo stāstījumu, katrai filmai ir sava raksturs, un katras triloģijas dajas naratīvs izpauž dziļu, realitāti attēlojušu un vienlaikus jūtīgu ideju, kura nozīmes interpretācija paliek vienīgi skatītāja pārziņā.

Pirmā triloģijas daļa – „**KOYAANISQATSI**” (1982), kas no seino indiešu Hopi valodas aptuveni tulkojama kā „dzīve disbalansā” sevī veiksmīgi apvieno Amerikas kontinenta skaistuma - bagātas dabas ainavas un mūsdienu Rietumu kultūras industriālos sasniegumus. Tā it kā cenšas parādīt tehnoloģiju ielaušanos dabas vidē, pārvēršot tās kādreizēji mierīgo bioritmumu, akustiski trokšnainā un ekoloģiski piesārņotā urbanizētā vidē.

Akcentējot visas dabas stihijas, gan gaisu un ūdeni, gan zemi un uguni, kompozīcijas saturā pakāpeniski parādās urbanizētās pilsētas ainavas, augstās celtnes, mašīnu rindas un dažādas tehnoloģiskās konstrukcijas, kas skatītāju vizuāli it kā ieved pilnīgi citā, dabiskumam svešā, bet Rietumu kultūrai raksturīgā un pazīstamā realitātē. Kompozīcija veiksmīgi apvienojuusi dabisko ar urbanizēto, progresu ar degradāciju. Brīžiem kadrs apstājas, tikai lai akcentētu cilvēku

nogurušās seju izteiksmes, un visapkārt bezgalīgās reklāmas industrijas radītās vitrīnas un ekrānus.

KOYAANISQATSI vēstījumu iespējams uztvert gan kā odu tehnoloģijām, gan kā pasaules ekoloģisko problēmu, akcentē mūsdienu tehnoloģiju postošo ietekmi uz visu dzīvo kopumā.

Otrā triloģijas daļa – „**POWAGGATSI**” (1988), kurās aptuvenais tulkojums no Hopi valodas ir „dzīve pārvērtību ērā” („Life in Transformation”), atspoguļo Trešās pasaules valstu kultūras. Režisors ir centies akcentēt šo valstu iedzīvotāju nabadzīgumu un vienkāršumu, apspiestību un bezizeju Rietumu kultūras ietekmē. Taču uz visa šī fona manāmi kontrastē šo kultūras pārstāvju dzīvespriečīgās sejas un bērnu smaidi, kas skatītājam kopumā it kā pavēstī par šajās kultūru kopienās valdošo

iekšējo harmoniju. Tas skatītājam jauj no citas perspektīvas izprast un novērtēt tehnoloģiju iebrukuma ietekmi šo cilvēku kultūrās un ikdienā.

Savā trešā triloģijas daļā – „**NAQOYQATSI**” (2002), kas no Hopi valodas nozīmē - „karš kā dzīvesveids” („War as a Way of Life”) vai „dzīve slepkavojot” („A Life of Killing Each Other”) – režisors un filozofs Redžio (Reggio), izmantojot jaunākās optiskās un digitālās tehnikas, filmā izpauž savu ticējumu, ka tehnoloģijas vairs nav karā ar dabu. Mēs esam Jāvuši tehnoloģijām klūt par daļu no mums, par „dabu”, kurā mēs dzīvojam. Par vidi, kas gan fiziski, gan emocionāli ieslodzījusi mūs jaunajā, iznīcības pilnā telpā.

MĒS PAŠI SEV esam radījuši apkārti, ko caurstrāvo milzīgs haoss un nekārtība, radījuši pasauli, kur valda vardarbība, nemiers un apmulsums...

Jauna gada sākums lielai daļai cilvēces ir milzīgu ilūziju periods. Vieni apsolās nekad vairs, citi – sastapt atkal ko jaunu... Bet tomēr visi ko pozitīvu (vismaz sev...). Tikai cik ilgi pietiek sapņotāju vēriena vērtas apņemšanās? Un pirmais grāvis jau šķiet kā visnepārvara mākā aiza, no kurās labāk atgriezties atkal pie ierastības, lai gan tā – visbiežāk – jau savu nokalpojusi un gars prasās pēc jauniem horizontiem un virsotnēm!

Tikai īss priekšvārds pasakai par mūsdienu kultūras personāžu – sapņotāju Dunduku, kurš kā Antiņš uznesās stikla kalnā, vairs neredzot augstākas un smailākas virsotnes. Trejdeviņas dienas un trejdeviņas naktis viņš gulēja sasniegtajā kalnā. Dunduks aizmirsa par visu, kas bija ikdienā – viņš atdevās sapņiem! Bet sapnošana bez darbības ir tukša – to gan zināja tikai reālisti, pie kuriem Dunduku nu nekādi nevar pagādām pieskaitīt. Pilns enerģijas Dunduks gulēja kalna korē ieķerēties somā ar iegūtajām reliktivijām, kas tinkšķināja aizgājušā ritmā – ritmā, kura vairs nebūs. Sirds sitās aizvien straujāk. Tikai laiks riteja ierastajā sistēmā – bez sapnainām klapēm. Vēl joprojām sirdi plosīja domas, ka var arī augstāk, tālāk un piepildītāk... Visi kalni, kurus viņš caur rozā saulesbrillēm bija noturējis par pietiekami augsti, tagad likās kā mazi kurmja rakumi – un pats viņš bija nonācis savas bezdarbības virsotnē – viņš sāka grimt...

Dienas vilkās un naktis dega nepacietībā sākt ko Jaunu. Debesis iekrāsojās pelēkas un tās caurauda sarkanās svītras. Dunduka ieņemtais kalns sāka sadalities, un no tā riteja plaša, melnas kafijas ar pienu, upe. Dunduks pieciecās, lai saujā iesmeltu kafiju, bet klints radze neizturēja un kopā ar Dunduku nokrita aizā. Aizritēja mēnesis. Viņš krita garām visam ko bija jau sasniedzis un viņa sirds savādā kārtā nedrebēja, kā tas notiek zaudējot

Pasaka, kurā atklājās kā Dunduks sasitās un piecēlās

ko īpaši dārgu... Viņā aizvien vairāk nostiprinājās pārliecība par brīvības vērtību un spīts, ka tomēr jāsniedzas pēc tā, kas sirdij liek justies tik stiprai, nevis jāguļ ikdienas kalnā.

Vienā pusē slējās klints no pārstrādātiem, glancētiem žurnāliem. Pa otras radzēm sūcās avotu ūdens. Dunduks aizvēra acis. Gaiss sabiezēja un viņš tuvojās zemei.... Sapulcējušies cilvēki atgāja malā un vēroja kritienu. Dunduka ķermenis atsītas pret putekļaino zemi, šķietami salaužot visus iespējamos kaulus. Un atkal. Atkal viņš bija viens....

Un laiks vēl joprojām tikai ritēja. Bija pienācis brīdis piecēļa. Dunduks atvēra acis – svētku virtenes bija aptītas viņa gultai un acu zilītēs midžinājās neskaitāmas sarkani gaismiņu virtenes pie debesīm. Abpus Dundukam bija sapulcējušies cilvēki – vieni skaļi runāja, citi kluseja, bet kā vienos tā otros Dunduks neklaušījās! Sparīgi viņš vienu pēc otras izcēla no gultas kājas un, uzvilcis baltās bikses, atvēra šampanieša pudeli un uzķāpa uz jumta.

Debesis atkal cauršāva uguņšana – bija pienācis Jauns gads. Debesis asinoja petaržu daudz-

krāsainajā skurbumā, un baltajā sniegā Dunduks samanīja pažīstamas pēdas. Debesīs izšāvās šampanieša korkis, un, izdzēris malka dzirkstošā dzēriena, Dunduks uzvilka pludmales čības, lai sekotu pēdām...

Pēdas viņu izveda klajumā – ārā no aizas. Un viņš sajuta ko nepārastu – pamalē vizēja ar ledus kristāliem pārkātie koki, tiem pāri lējās daudzkrāsainā uguns, un no rietumiem pie Dunduka atgriezās brīnumainais putns ar jauņām viņa iekšējo spēku sēklām. Pēc dvēseles komas viņš atkal bija dzīvs! Enerģija lija viņa šūnās. Dunduks palecās un pasniedza plaukstā putnam sauju mandeļu. Putns kāri notiesāja mandeles un it kā pārliecinādamies vai tiešām Dunduks ir gatavs ceļam nākamajos kalnos, ieknāba tam

maigi ausī. Dunduks to vairs nejuta...

Sakēris nagos Dunduku putns strauji pacēlās gaisā un lidoja sapnī. Bija izieta - sagremota - viena fāze un nu bija pienācis mirklis uz tās būvet no jauna jaunas trofejas.

Agrāko pūliņu rezultātā iegūto zaudējot, paveras citas – mums vien zināmas un gaidītās virsotnes...

Reizēm sapni mūs pievīl. Un vienīgais drošais patvērums šķiet norobežošanās no tiem, kam tomēr „izrādījusies” taisnība par mūsu nespēku. Pareizāk šķiet palikt neitrāliem. Bet tas sagrauj.... Atņem spēku paraudzīties uz mūsu pasakaino būtību!

Un tad – vienīgā iespēja – atvērt logus sev apkārt un veroties saulrieta sarkani krāsotajās ēku sienās, pretim apvārsnim samanīt brīnumainā putna aprises. Pabarot to ar smaida un ticības mandelēm un tad – tad ietielās...

Aiz stūra jau gaida pirmā zīme ceļam augšup...

Ronalds

Epizode I Superpēda pret Cūkmenu

1 *Die Lieder sind sehr einfach und leicht zu singen. Es ist ein
großer Vorteil, dass die Kinder nicht viel Mühe haben müssen, um
die Lieder zu lernen. Die Lieder sind sehr gut für Kleinkinder geeignet.*

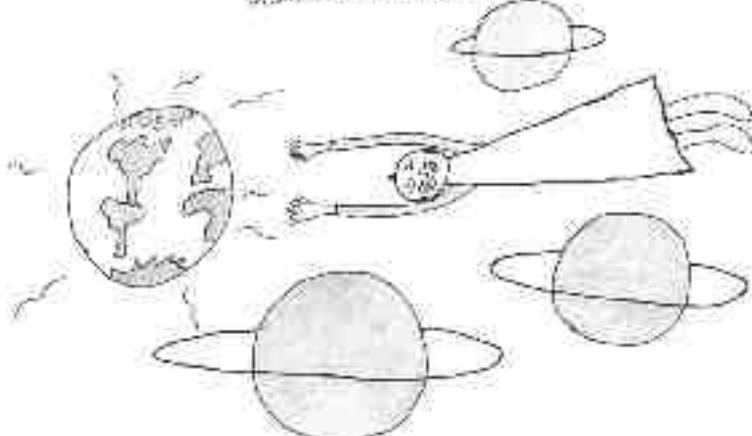
CORREO MARÍA 73 P.M. 7. MELI. KUN STUDIO DE
ARTE Y CULTURA DEM. DE MEXICO. MEXICO D.F.
CIR. 1970-1971. EN EL PUEBLO MEXICANO ATENCIÓN
AL PUEBLO MEXICANO.

③ TÄMER VÄLICÄÄT SÖPÄÄDE LÄÄKINENÄHE
SÄÄ TÄNGEJÄÄU TÄÄRÄÄNA...

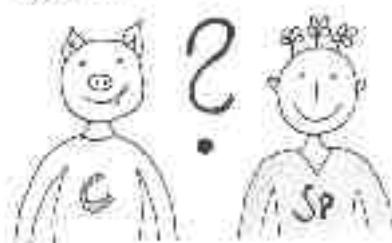

4 PUSKÁI CSOMORNÉ KÉPZŐS PÁLYÁTÍPUSAI
BESZÉDÉK NÉZÉKÉBEN MEGJÖLÖLTÉK, HOGY A
JELLEGZETEIT KÖLCSÖNÖLJÜK AZ EGYÉB KÉPZŐS
PÁLYÁKTól.

(6) HEWY A. DE LEMES, INVESTIGATOR
EVERGREEN HIGHWAY, EAGLE HORN
WILHELM SALVADOR SIEBEL, AGENT
GARFIELD COUNTY, WASHINGTON
TODD HENRY PERKINS, AGENT, LOS ANGELES
LAW ENFORCEMENT BUREAU, LOS ANGELES
NOTIFIED COMMERCIAL AIRPORTS

7 INC. DONA BRYN REICH (AKA UN
COUNCIL ATALI PERUVIANA LULU)
TICKETED - BETTER NOT USE IT
SPLITTING VOTES (EJS)
LAW TO END ALL TICKETING LAWLESS
AT THE RESTAURANT SUPERFOODS LUMINARIES
TO TUE, DARGO (APRIL), LAFERI UZUMI
MANHATTAN ALICE'S MONSTERS (DICHIEF)

SLUDINĀJUMI

vidus- pamat-
Stājies mūsu rindās braši
un kļūsti par savas augst-skolas
KOORDINATORU
arod-
aši!!!

Pievienojies „Projekta Pēdas” darba grupai!!!

www.pedas.lv

RAKSTI: laura.putane@pedas.lv

*Projekts Pēdas
aicina Latvijas iedzīvotājus
sūtīt ziņas
par Kopjamām un Sakārtojamām vietām
Jūsu tuvākā vai tālākā apkārtnē.*

Lūdzam norādīt iespējami precīzu adresi un nokļūšanas iespēju.
e-pasts: pedas@pedas.lv
tālr. 9835605
adrese: Gleznotāju 4. - 303. kab., Rīga, LV - 1050

pedas@pedas.lv   www.pedas.lv   9835605

PROJEKTS

Pievienojies mums!
Ērgļiem līdzīgajiem!
Darboties gribošajiem!
Apvienībā, kas domāta visiem
Skaistiem un aktīviem cilvēkiem!

Biju patiešām pārsteigta, ka Pēdas tika uzaicinātas uz šo pasākumu kā sabiedrībā atpazīstami cilvēki...
Skaists bija brīdis, kad laidām gaisā sarkanos sirdsveida balonus....tomēr (smejies vai raudi) ar prātu nespēju atbrīvoties no uzbāzīgas domas, ka „*jau atkal piemēslojam dabu*”...
Pasākuma dalībniekiem tika lūgts izdomāt, kā mīlestība un labestība ir mainījusi viņu dzīvi. Mana versija:

***Mīlestība (arī Labestība) padara cilvēku līdzīgu eņģelim – tā dod iespēju cilvēkam pacelties virs zemes...
Es pēdējā laikā sapņos daudz lidoju - .. laikam man aug spārni....:)***

– Vita Jaunzeme

DELFI
www.delfi.lv

radio
SWH
FM 105.2

ADverts
reklāmas grupa

Vides Vēstis

LATVIJAS ZĀLAIS PUNKTS

Royal Hotel Rīdzene

Baltic Beach Hotel
spa & resort

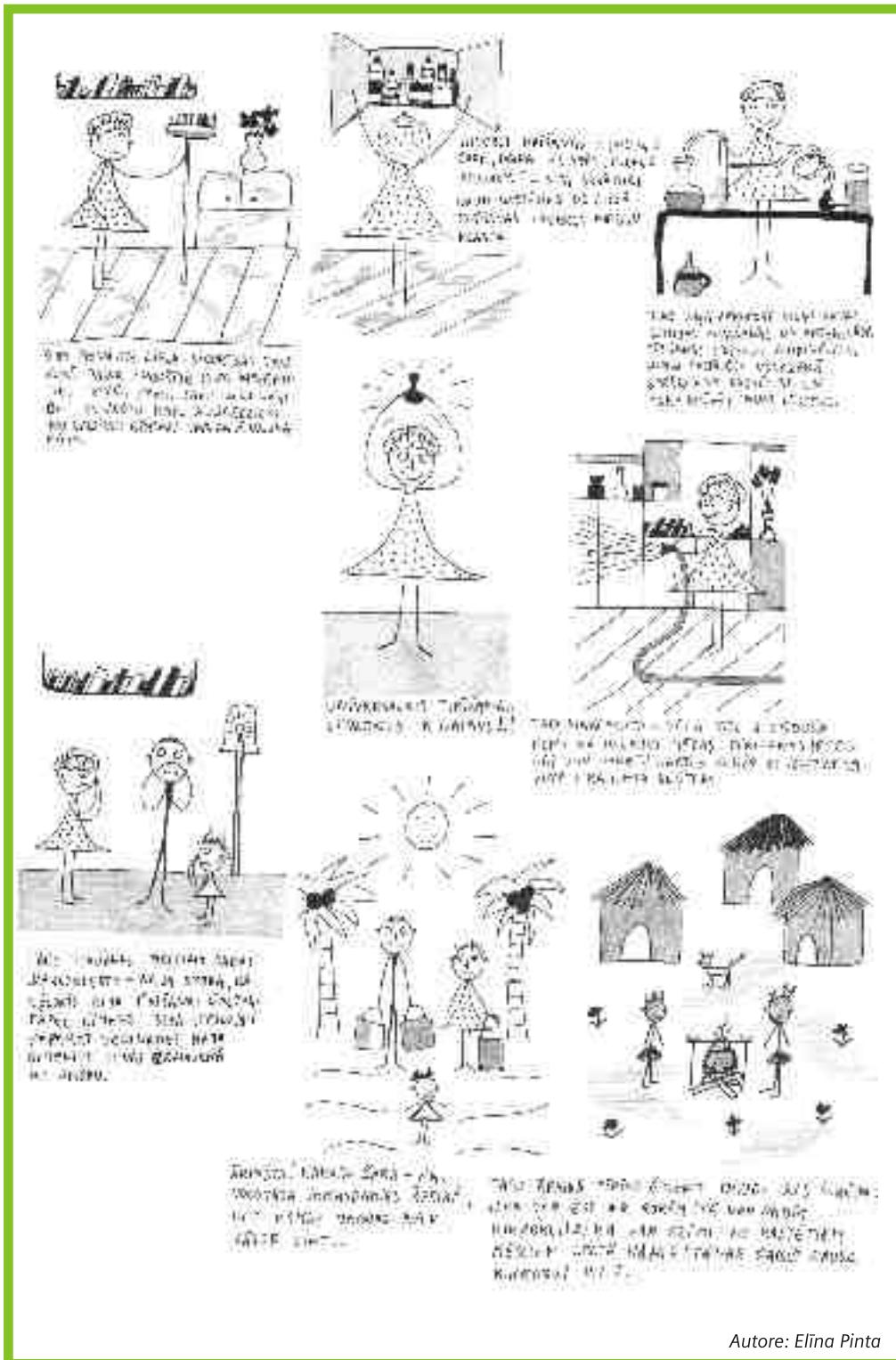
draugiem.lv

OLIMPISKĀ SKONTO HALLE

Paldies Valdim Kalnozolam un Gintam Gukam par personīgu atbalstu Pēdām!
Paldies visiem, kas mūs atbalsta!

Šī avīzīte ir bez maksas. Izlasī pats un iedod izlasīt cītiem!

LATVIJAS VALSTS MEŽI

KALNOZOLS
celtniecība

LTV
LATVIJAS TELEVIZIJA

AS JELGAVAS CUKURFABRIKA

RĪGAS SATIKSME